

Dunántúli Kerületi Tábla (Rájnys J. u. 5.)

10.

Gerhauser Kristóf három egymás mellett álló háza közül a középsőben folytatta munkáját 1808-tól a Dunántúli Kerületi Tábla Chernel Dávid majd Matkovits Pál elnöke alatt, kibővített ülnöki létszámmal. Chernel Dávid unokája az a Chernel Kálmán, aki a szomszédos utca névadója, a város nevezetes történetírója. Dédunokája Chernel István világhírű ornitológus.

Az 1816-ban, a táblát a helyben állomásozó lovas katonaság ezredese követte, majd Vas vármegye vásárolta meg katonai szállás (kvartélyház) céljára. Akkoriban összesen 16 szoba, 4 konyha, egy kisebb és egy nagyobb pince valamint 10 lovat befogadó istálló tartozott az épülethez.

Dunántúli Kerületi Tábla (Chernel K. u. 3.)

11.

1821-től ebben az épületben ülésezett a Dunántúli Kerületi Tábla. Hazatius Ignác rohongi szolgabíró házának méreteiről árulkodik, hogy 15 szobából, 3 konyhából és 6 férőhelyes istállóból állt. 1826-ban a táblai bérletet felmondták, mert a tulajdonos az összeget az értékálló pénznemben követelte.

Nevezetes lakója Reichard Károly, akinek könyvnyomdája az ország nagy részének protestánsait látta el vallásos könyvekkel. Tulajdonosa volt a „Bogdány-féle Első Osztrák Magyar Conservgyár Rohonc” nevezetű cég, ami a közös hadseregnek gyártott rántottleves-port. 1921-től 1931-ben bekövetkezett haláláig gr. Erdődy Tamás, IV. Károly király szárnysegéde lakta.

TÖBB NYOMON
Kőszegen

Egykori és mai
igazgatási
épületek felfedezése

Sétaútvonalak Kőszegen

Egykori és mai igazgatási épületek felfedezése

Kőszeg vára és városa alapításától kezdve a kisebb és nagyobb környék többféle központja is volt. A Németújvári család birtokainak székhelyévé tette, a kereskedelmi utak a messzeségből, de a közvetlen környékről is e helyen futottak össze. A 14. században a környező települések borait itt gyűjtötték össze és innen vitték külföldre. Az alsóbb szintű közigazgatás, a járási szolgabíráskodás színhelyének választották. A környéken évszázadokig nagyobb létszámú katonaság állomásozott, amelynek parancsnoksága (stábja) Kőszegen székel. A városi bíráskodás a 19. század közepéig a tanácsházán működött, ahol egyes bűnügyekben a végrehajtásra is lehetőség adódott. A közigazgatás és az igazságszolgáltatás szétválasztásával kapott Kőszeg járásbírásgot. Legmagasabb szintű bíráskodás a Dunántúli Kerületi Tábla nemesi bíróságán folyt, amelynek hatásköre 11 vármegyére terjedt.

Polgármesteri hivatal (Jurisics M. tér 8.) 1.

(városháza – tanácsháza)
Magyarországon egyediként, a 14-15. századtól folyamatosan ebben az épületben tanácskoztak és bíráskodtak a város vezetői. Ítéleztek a helybeliek felett, az elítéltek pedig a földszinti börtönben töltötték ki büntetésüket. A jogszolgáltatás mellett innen irányították a közösség

ügyeit. 1848-ig a pincében őrizték a város borának egy részét, amit helyben, a város korcsmájában mértek a polgároknak. Itt laktak a városi alkalmazottak, sőt egy időben kovácsműhely és mészárszék is helyet kapott benne. 1950-től városi tanácsnak nevezték, 1990-től újra polgármesteri hivatalként működik.

Az épület 1820 körül nyerte el mai formáját. Homlokzati falképeit 1712-ben festették, ezek egy részét 1884-ben megújították, illetve 1943-1944-ben az üres helyeken bővítették.

Tábornokház (Jurisics M. tér 4.)

2.

A helyi katonai igazgatás központja volt 1719-től. Ekkor vásárolta meg a város gr. Nádasdy Tamástól „Kvartélyháznak”, a helyben állomásozó katonaság generálisa, parancsnoka szállásának. Az épület egyúttal a város környékén elhelyezett ezred parancsnoksága is volt. Az 1945-ben gyújtogatás miatt nagy károkat szenvedett épületet gyorsan renoválták. 1977-ben műemléki felújítása során találták meg a városfal belső oldalára épített gyilokjárót. Ekkor rendezték be termeiben a városi múzeum irodáit, restaurátor műhelyét és a kismesterségeket bemutató kiállítást.

Szolgabíróság (Jurisics M. tér 6.)

3.

A Tábornokház északi épületszárnyát a város a 19. század második felében a vármegye rendelkezésére bocsátotta, ahol évtizedeken keresztül a Kőszegi járás központja, a megye itteni szolgabírájának hivatala működött. Itt dolgozott többek között Babos Péter, Szabó Elek, Somogyi Miklós, akik közül többen a megyei adminisztráció neves tagjai lettek. Ám volt aki, korrupció miatt börtönben végezte. Az épületrész 1977-ben történt műemléki felújítása során került elő a 17. századi eredetű kettős ívű loggia, amelyet kibontottak, ennek köszönhetően ma újra látható. Ugyanezen évben a szomszédos tanácsháza emeletét átjáróval kötötték össze, hogy az itt berendezett irodákat közvetlenül érhessek el az ügyfelek.

(Chernel K. u. 12.)

A 18. század elején két kisebb épület a Nádasdy-család tulajdonában volt, amelyeket a Sigrayak egyesítettek és alakítottak háromszintessé, Kőszeg legnagyobb és legmagasabb palotájává.

1816 és 1821 között itt bérelt helyiségeket a Dunántúli Kerületi Tábla. Leghosszabb ideig a Kőszegi Járásbíróság irodái voltak itt. Az 1870-es évektől a teljes 2. és az 1. emelet nagy részét foglalták el az igazságszolgáltatás és a telekkönyvezés termei. A két világháború között a járás szolgabírája is itt működött.

1887-ben itt nyitott ügyvédi irodát Csorba Géza, Tánics Mihály veje, aki korábban a Népszava, városban tartózkodása idején pedig a Kőszeg és Vidéke című újságot szerkesztette.

Táblaház (Schneller I. u. 3.)

A belváros egyik legnagyobb alapterületű épülete az igazgatás és a bíraskodás helyi főhadiszállásának tekinthető. A Dunántúli Kerületi Tábla három ízben működött itt. Először 1790 és 1808 között tárgyaltak itt az ülnökök, közöttük gr. Sigray Jakab és gr. Széchényi Lajos, a „legnagyobb magyar” bátyja.

A város vezetése 1826-ban 14.000 forintot megvásárolta a házat. Kisebb átalakítás után kedvezményes bérleti díjat számított 1826-tól 1850-ig, a tábla első felszámolásáig, majd visszaállítása idején (1861-1869) is. A neoabszolutizmus alatt a Kőszegi Járásbíróság használta. Az 1880-as évek elejéig újra a Kőszegi Járásbíróság pereit tartották benne. Ennek elköltözése után helyiségeiben bérlakásokat alakítottak ki, de itt kapott helyet egy időben az államosított rendőrség is.

A vár a Kőszegi uradalom igazgatásának mindenkori központja volt már építésétől. Sőt a Kőszegi vagy Németújvári család idején tartományúri székhelyként működött. Az uradalom falvai a vár tulajdonjogának változásával együtt kaptak új földesurat. A király akaratából uralhatták pl. a Garaiak, Széchyek, Esterházyak. A zálogbirtokos Jurisics Miklós bárói címe mellé öröklődő uradalomként kapta meg 1533-ban.

Az épületekben a falvakból beérkező terményeknek magtárákat, borospincéket, szénapajtákat alakítottak ki. A vár területén az uradalom ellátására istálló, sörfőzde, kocsmá, kovács- és bognárműhely működött. A személyzetnek szolgálati lakásokat is berendeztek. Itt lakott a tiszttartó, a kasznár, a hajdúk, a bognár, a cselédek, de a kéményseprő is.

Dunántúli Kerületi Tábla (Rájinis J. u. 6.)

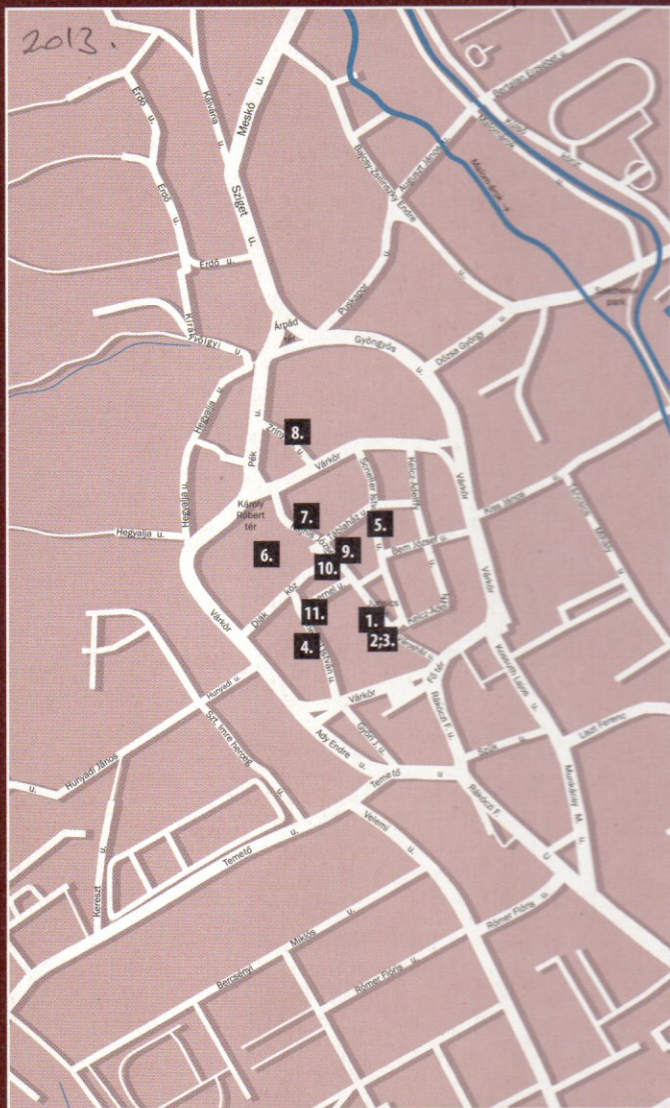
Az 1724-ben alapított Dunántúli Kerületi Tábla első hivatali helyiségeit ebben a házban helyezték el. Ez a bíróság a nemesek vagyoni, örökösödési és egyéb pénzügyeiket illető pereiben döntött. Hatásköre az egész Dunántúlra, összesen 11 vármegyére terjedt. Személyzete a környező megyék jogvégzett nemeséből került ki. Az elnök és négy ülnöke voltak az ítéleteket hozó bírák. Első elnökének Sajnovics Mátyást, Győr vármegye alispánját nevezte ki az uralkodó. Nevezetes alkalmazottai között említhető: gr. Hadik András későbbi tábornagy vagy gr. Szveticz Jakab királyi személynök. Tulajdonosának jó jövedelmet jelentő bérleti díj mellett 1750-ig vették igénybe a Lauterpach majd a Berthoni családok szobáit és termeit.

23/2013

Dunántúli Kerületi Tábla (Zrínyi M. u. 8.)

8.

A Berthoni ház (Rájnis J. u. 6.) elhagyása után egyetlen esetben a Dunántúli Kerületi Tábla kiköltözött Kőszeg belvárosából. A Sziget nevű külvárosban, a Tyúk utcában (Huhnergasse) álló épületben 37 évet töltött a nagy fontosságú intézmény. Tulajdonosai Franz Groszmann, majd Horváth István, aki a tábla ügyvédjeként működött.

Itt elnökkölt br. Sigray Károly, aki később jelentős hivatali pályát futott be és grófi címet kapott Mária Teréziától, valamint Adelffy Antal a Kelcz-Adelffy Árvaház egyik névadója, aki jelentős adománnyal segítette annak működését. Tiszteletbeli ülnökként hét éven át gyarapíthatta itt jogi felkészültségét gr. Széchényi Ferenc, a Magyar Nemzeti Múzeum alapítója.

Járási Tanács – (Rájnis J. u. 2.)

9.

A hozzákapcsolt gimnáziummal együtt a belváros legnagyobb épülete jezsuita rendháznak épült Pietro Orsolini olasz származású építőmester tervei alapján. A rend feloszlata után piarista, majd bencés szerzetesek lakták. A bencések kiűzése után helyiségeiben lakásokat rendeztek be, majd 1950-tól a korábbi írottkövi járást váltó Kőszegi Járási Tanács székhelye lett. Az új intézmény pályafutása rövidre méretett, mert 1954-ben felszámolták, magát a járást is megszüntették, területét a szombathelyihez csatolták. 1990-ben a bencések visszakapták tulajdonjogát, de használati jogát az Isteni Igé Társaságnak engedték át.

Kiadja: Kőszeg Város Önkormányzata
Grafika, fotó: Trifusz Péter

TÖBB NYOMON
Kőszegen

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujazszenyierterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SZÉCHENYI TERV